

ברכות

★ **לפרופ' ישראל ייבין** – במלאת לו שבעים שנה ועם הופעת ספר היובל לכבודו

★ **לפרופ' מנחם יערי** – על מינויו לכהונת נשיא האוניברסיטה הפתוחה

★ **לפרופ' רפאל לוי** – על בחירתו לחבר חוץ באגודת מקס פלנק

★ **לפרופ' מיכאל סלע** – על בחירתו לפרום החשיבה של אונסק"ו

★ **לפרופ' זאב תדמור** – על קבלת פרס אוניברסיטת אקרון (אוהיו) על תרומתו למחקר

אירועים שהיו

יולי - דצמבר 1992

ז' בתמוז תשנ"ב (8 ביולי 1992)
פרופ' ולדימיר א' ליפשיץ, המכון ללימודי המזרח, סט. פטרסבורג

A New Parthian Inscription from Central Asia

ה' בחשוון תשנ"ג (1 בנובמבר 1992)
פרופ' סיר וולטר בודמר, נשיא הארגון העולמי לגנום האדם, על

The Human Genome Initiative: Its Future as an International Project

כז בכסלו תשנ"ג (22 בדצמבר 1992)
האסיפה הכללית הפתוחה של האקדמיה. הרצו:
פרופ' מנחם יערי – בין כלכלה לפילוסופיה,
פרופ' דוד נבון – האמנם מרוב עצים אין רואים את היער, או אולי להפך

י"ט בטבת תשנ"ג (12 בינואר 1992)
פרופ' אהרן גורביץ'
המכון להיסטוריה כללית של האקדמיה הרוסית למדעים

Death as a Problem of Historical Anthropology

כ"ד בטבת תשנ"ג (17 בינואר 1993)
פרופ' יורם זבירין
הפקולטה להנדסת מכונות, הטכניון, חיפה
אנרגיית שמש בישראל – ניצול ומחקר

כ"ז בטבת תשנ"ג (19 בינואר 1993)
ד"ר דן לאור
אוניברסיטת תל-אביב
ציוניותו של ש"י עגנון

הפונקציה החברתית שלה היתה אוניברסיטת תל-אביב שונה לחלוטין מבר-אילן. לנוכח כמויות התלמידים שנרשמו לאוניברסיטת תל-אביב ראה ליוור שהוא צריך את עזרת ממש כמו אוויר לנשימה. תנאי ההוראה היו איומים מבחינת מספר התלמידים ומחסור במקומות ללמד בהם. לימדנו באבו כביר במבנה חד-קומתי פשוט. כלל לא ידעתי מה מצפה לי.

הכנתי הרצאה על ספר איוב, ונתברר לי שהאולם באבו כביר היה מלא. הייתי צריך להגיע לראש האולם, אבל היה קשה להיכנס דרך הדלת, וכל שכן לפלס דרך בין ההמונים שישבו שם. בלית ברירה נכנסתי דרך החלון, והרציתי. אחר כך, כפי שהיה נהוג אז, מישהו סיכם את ההרצאה ושכפל אותה. ליוור ראה את הטקסט הזה ואמר לי: לא הכרתי אותך, לא חשבתי שאתה מסוגל לתת הרצאה כל כך מסודרת ובנויה היטב. ואמנם, ייתכן שבהרצאות שלי בשעתו לא העליתי רעיונות מגובשים, צלולים ועמוקים, אבל היתה בהן עבודה אקדמית טובה. מסרתי את מה שידענו אז, ועל תקן זה נתקבלו דבריי.

בתקופה זו עקרונית לא הורגש עדיין הבדל בין תל-אביב לירושלים, אבל די מהר נוצר הבדל, בזכות גרשון ברין, שהיה עוזרו של ליוור. במסגרת הלימודים הנהגנו "תרגיל ביבליוגרפי". זה היה קורס חובה מיוחד לכל המתחילים, והיה בו חידוש עקרוני: הוא נועד ללמד את התלמיד המתחיל איך לקרוא, איך לקחת ספר ביד. ה"הדרכה ביבליוגרפית" עדיין לא היתה נהוגה לא אצלנו ולא בחוגים האחרים. יש אפוא לזקוף יוזמה זו לזכות החוג למקרא של אוניברסיטת תל אביב. אוניברסיטת ירושלים הזדרזה להעתיק רעיון זה, ולימים הקורס לבש צורות שונות.

זמן רב הייתי הטרידה אותי העובדה שאיננו מלמדים כראוי. התעניינתי כיצד מלמדים בחוץ לארץ, שאלתי אנשים שלמדו באוקספורד, התעניינתי מה קורה בגרמניה, בצרפת. אבל הדברים אף פעם לא יצאו מגדר התעניינות פרטית ושטחית. חשבתי על כמה מאמרים גדולים בנושא, אבל לא העליתי אותם על הכתב, ומן הסתם לעולם לא אכתוב אותם. כנתמנתי לראש חוג והיה לי קצת כוח לעשות משהו בנדון, ידעתי טוב מאוד שאפילו רפורמה קטנטנה לא תעבור. כוח השגרה גדול מדי. אפשר לשנות רק אם אתה טיפוס לוחם. שוחחתי עם מזכיר מדעי הרוח, פקיד, איש אינטליגנטי, והוא אמר שיש אפשרות להנהיג שינויים כדי להעלות את רמת הלימודים ולהגיע להישגים אינטלקטואליים אקדמיים גדולים יותר. השבתי לו, שבשביל לממש את השינוי צריך, כמובן, להילחם, להתכתש, להשיג תקציבים, וזה לא בשבילי, לא בשביל ליכט. הוא הסכים אתי.

ואמנם, יש באקדמיה גם אנשים שאינם יוצאים מהמסגרת האקדמית ועושים רק את שלהם. אבל אם למישהו יש התכונות המתאימות והוא כובש לעצמו מקום בפוליטיקה ובחיי הציבור אז טוב מאוד. מדובר באנשים, לא מדובר ביחידות של סוציולוגים. חוקר רומנים אחד הגדיר דמויות ברומן מטיפוס מסוים כדו-ממדיות, חסר להן הממד השלישי, והן אינן בני אדם של ממש אלא סמלים. הוא תיאר אותן כעשויות מקרטון, לפעמים מקרטון משובת. אינני סבור שצריך לנסות לקדם את העילית הפוליטית באופן ממוסד ולגייס אותה מהאקדמיה. העסקנים המפלגתיים ממילא יבואו משם. לדוגמה, ידן. ידן היה מוכשר הרבה יותר ממתחריו לעיסוקים אקדמיים. הוא עזב את האקדמיה, נעשה רמטכ"ל והושיע את ישראל. הוא חדל להיות רמטכ"ל כי לא הצליח כפוליטיקאי. כשחזר לאקדמיה, השתלט על העניינים באקדמיה כפוליטיקאי אקדמי, אבל בנוסף על כך הוא גם עשה הרבה מאוד ותרם בתחומי עיסוקו. כפוליטיקאי אקדמי הוא עורר במרוצת הזמן גיחוך. לתנועה שהקים היה פוטנציאל עצום, והרבה מאוד אנשים קיוו שתנועתו תשנה את המצב. אבל זה היה בהנחה המוטעית שמה שנחוץ בשביל הנהגה הם אנשי מקצוע המתמצאים בעניינים; נחוצים אנשי מקצוע שאיכפת להם. ידן ואנשי תנועתו לבשו תדמית של אנשי מקצוע המתמצאים בעניינים, ונכשלו, מכיוון שלהנהגה נחוצים לא רק אנשי מקצוע אלא אנשים שאיכפת להם.

האם אני מרוצה מהתפתחות הקריירה שלי? אני מרוצה מאוד. כשלונות? הכול כישלון. המקצוע שאני עוסק בו עתיק מאוד, העתיק שישנו. כמובן, הוא השתנה הרבה, אבל עדיין יש בו רציפות. במקצוע הזה להגיע אפילו למדרגה של ישעיהו מיטרני – זה הישג נכבד. הוא זכה שהדפיסו את פירושו ב"מקראות גדולות" לצד רש"י ורד"ק. מבחינה זאת הוא זכה לחיי נצח בפינה הקטנה שלו על הדף של "מקראות גדולות". אם אחרי מאתיים-שלוש מאות שנה גם אני אזכר כך, מה טוב, ולא – גם טוב.